

Katern startzondag

Preekschets

HGJB-Starthema 2023/2024

Inhoudsopgave

1.	Woord vooraf	3
2.	Motivatie thema	3
3.	Motivatie Bijbelgedeelte	3
4.	Preekschets 'Hou voll'	4
4.1	Exegetische en homiletische observaties bij Lukas 18:1-8	4
4.1.1	Context van het bijbelgedeelte	4
4.1.2	Vers voor vers	4
4.2	Gedachten en suggesties bij de preek	5
4.2.1	Gebedsverhoring	5
4.2.2	God doet recht	6
4.2.3	Volhouden	6
4.2.4	Eschatologisch geladen	6
4.3	Met het oog op kinderen	7
4.3.1	Voorbeelden	7
4.3.2	Bidden	7
4.3.3	God als rechter	7
4.4	Met het oog op tieners en jongeren	7
4.4.1	Uitdaging	7
4.4.2	Positieve prikkel	7
4.4.3	Verwachtingen	7
4.4.4	Van de lange adem	7
4.5	Overige suggesties voor de dienst	8
4.6	Liturgische aanbevelingen	8
4.6.1	Psalmen Oude Berijming	8
	Psalmen Nieuwe Berijming	8
4.6.2	Liedboek voor de kerken	8
4.6.3	Op Toonhoogte	8
4.6.4	Opwekking (zie ook Op Toonhoogte)	8
4.7	Gespreksvragen	8

1. Woord vooraf

In het startthema voor 2023-2024 vragen we aandacht voor het thema 'Volharding'. Als gemeente mogen we kinderen, tieners en jongeren stimuleren en ondersteunen in het geloven. Daarom vertellen we hen over de Heere God en over wat Hij door Zijn Zoon Jezus heeft gedaan. We leren hen hoe ze als christen kunnen leven en hoe mooi dat is. Daarbij is enthousiasme nodig, het vol van God zijn (thema van vorig jaar). Tegelijk is het goed om elkaar op te roepen om vol te houden. Ga door met geloven, juist ook als het moeilijk is of als het je enorm voor de wind gaat.

Dit jaar is gekozen voor de term 'startthema' en niet voor 'jaarthema'. In de praktijk bleek het jaarthema vooral te functioneren als een startthema.

Naast het Katern Startthema bieden we als HGJB materiaal voor een Startweekend aan, voor een startavond voor leidinggevenden en dit jaar voegen we er een vergaderopening aan toe.

We wensen u een gezegende startzondag toe!

De preek schets is geschreven door ds. M. Zeeman uit Waddinxveen.

2. Motivatie thema

We kunnen aangevochten worden in het geloof. Dan komen de vragen: Hoort God ons wel? Maakt het wat uit of we wel of niet geloven? Sommige mensen raken zo teleurgesteld in God dat ze Hem de rug toekeren.

Beseffen we als gemeente van Christus hoezeer volharding bij het geloof hoort? Jezus zegt niet voor niets in Mattheüs 24 vers 13: 'Wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden'. Hij weet dat we teleurgesteld kunnen raken; dat we het moeilijk kunnen vinden om te geloven in de praktijk; dat we ons kunnen afvragen waaróm we eigenlijk (nog) geloven. Als zulke dingen gebeuren, hoeven we daar niet van te schrikken. Er gebeuren geen dingen die Jezus niet voorzien heeft. Integendeel, het zijn

allemaal herinneringen aan die ene boodschap: Hou vol! En ook: het heeft zin om vol te houden!

We worden opgeroepen om te volharden als het tegenzit maar evenzeer hebben we volharding nodig als het ons voor de wind gaat. Het kan dan zomaar gebeuren dat we het geloof erbij laten zitten. Dan zijn er andere dingen die we veel aantrekkelijker vinden en die ons kunnen afleiden van de toewijding aan de Heere God.

Daarom is het goed om bij dit startthema ook voor beide elementen aandacht te vragen. We moeten volharden in het danken, bijbellezen en het elkaar ontmoeten – ook in het komende

seizoen. Als we dat niet doen, zal het des te moeilijker zijn om te volharden als het tegenzit of als we aangevochten worden in het geloof. God is de Almachtige, Hij is te vertrouwen en we mogen geloven dat het volhardende geloof beloond zal worden.

3. Motivatie Bijbelgedeelte

In Lukas 18:1-8, de gelijkenis van de onrechtvaardige rechter, geeft Jezus een bijzondere illustratie van volharding. In 'een zekere stad' is er een weduwe die wil dat de rechter rechtspreekt in haar conflict met een tegenpartij. Maar de rechter laat haar links liggen. Hij luistert niet naar haar, hoewel ze 'voortdurend' naar hem toe gaat met haar verzoek. Naar verloop van tijd ziet de rechter in dat de weduwe hem niet met rust zal laten. Misschien zal ze hem zelfs een blauw oog slaan! Om van het gezeur af te zijn, geeft de rechter haar uiteindelijk toch haar zin.

Mensen kunnen zich tegenover God voelen als deze weduwe. Ze bidden jarenlang om vrucht op hun werk in de kerk, maar het lijkt tevergeefs. Ze ervaren tegenstand in hun geloof en ze vragen zich af waarom God er niks aan doet. Juist ook jongeren kunnen hiermee te maken hebben. Hen is – terecht – geleerd dat God altijd naar hen luistert en dat ze alles aan Hem mogen voorleggen. Maar ondertussen hebben ze het idee dat het hun leven niet anders maakt dan dat van niet-gelovigen. Heeft het dan wel zin om je vragen en zorgen met God te delen?

Nu is het allerminst Jezus' bedoeling om te beweren dat Zijn Vader net zo is als de onrechtvaardige rechter. Integendeel, de vergelijking is er één van het soort: 'Hoeveel te meer...' Als de onrechtvaardige rechter, die om niks en niemand geeft, al luistert naar de weduwe, hoeveel te meer zal God, die enorm veel geeft om Zijn kinderen, luisteren naar hun gebeden!

In de gelijkenis onderscheiden we drie aspecten:

1. Hoewel je soms het idee kunt hebben dat God niet naar je omkijkt, moeten we niet vergeten dat Hij enorm veel om ons geeft. Het is begrijpelijk dat dit geloof soms aangevochten wordt, maar juist voor dit soort situaties vertelt Jezus deze gelijkenis. God geeft om ons!
2. Toch laat Hij ons soms lang wachten. God is geen auto-maat waarin je een euro gooit en er komt uit wat je wilt. Het is bij Hem ook geen kwestie van: je hoeft maar één keer om iets te vragen en vervolgens kun je afwachten. Jezus heeft het over gelovigen 'die nacht en dag tot Hem roepen', ze houden vol. Het is volhardend geloof dat God belooft.
3. Dat laatste is zeker, want Hij zal 'met spoed' recht doen. De woorden 'met spoed' bedoelen hier niet 'heel snel' (Jezus heeft net gezegd dat God soms lang laat wachten). Ze betekenen dat als Hij het recht zal doen, het beslist en zonder omweg zal zijn. Daar mogen we zeker van zijn – ondanks de schijn van het tegendeel.

Waar het nu op aankomt, zo zegt Jezus, is of de Zoon des Mensen, als Hij komt, dit volhardende geloof zal vinden. Want, zoals Hij zegt in Mattheüs 24:13, wie volhardend gelooft zal zalig worden. Dat vraagt van ons de geloofskunst van het geduld. God zal op Zijn tijd en op Zijn manier antwoorden.

4. Preekschets 'Hou vol!'

4.1 Exegetische en homiletische observaties bij Lukas 18:1-8

4.1.1 Context van het bijbelgedeelte

Lukas 18 is onderdeel van een groter gedeelte van het Lukas-evangelie, waarin de evangelist ons vertelt over Jezus' laatste reis naar Jeruzalem (9:51-19:48). Onderweg is Jezus met mensen in gesprek, verricht Hij wonderen en vertelt Hij gelijkenissen. Het is niet altijd even duidelijk of de gebeurtenissen in chronologische volgorde plaatsvinden, maar de grote lijn in deze hoofdstukken is: Jezus is onderweg naar Jeruzalem.

In Lukas 18: 1-8 treffen we in elk geval een gelijkenis aan die in de andere evangeliën niet voorkomt. Voorafgaand aan de gelijkenis spreekt Jezus over het Koninkrijk van God en de komst van de Zoon des mensen. Deze komt niet op waarneembare wijze (17:20-21), maar plotseling en onverwacht. Toch zullen er typische kenmerken zijn, vergelijkbaar met de dagen van Noach en de dagen van Lot (17:26-36). Jezus geeft hier een aantal aangrijpende voorbeelden, wanneer Hij stelt dat de ene mens zal worden aangenomen en de ander zal worden achtergelaten. De discipelen reageren vertwijfeld.

Het is goed denkbaar dat Lukas hierna de verbinding legt met een stuk onderwijs over het gebed, dat de Here Jezus heeft gegeven. De les uit de gelijkenis is volgens Lukas '...dat men altijd moet bidden en niet de moed verliezen'. Het zou natuurlijk zomaar kunnen gebeuren dat je de moed verliest na het horen van Jezus' woorden over de komst van de Zoon des mensen. Dat is niet de bedoeling en dat onderstreept Jezus met deze gelijkenis.

4.1.2 Vers voor vers

Vers 1

Lukas begint dit gedeelte met een inleidende opmerking. Het gebeurt niet altijd dat een gelijkenis wordt ingeleid of uitgelegd, maar hier doet Lukas dat dus wel alsook in het volgende gedeelte (18:9). Het is goed mogelijk dat Jezus hier meer heeft gezegd over volharden in het gebed, maar dat Lukas deze gelijkenis daaruit oplicht. Tegelijkertijd is het een vers dat verbinding legt met het voorafgaande, er staat immers: 'En Hij sprak ook een gelijkenis tot hen...'. Elders vermeldt Lukas ook al gebedsonderwijs van de Heere Jezus, namelijk in hoofdstuk 11, vers 1-13. Daar staat ook een gelijkenis, die van een vriend bij wie hulp wordt gevraagd in de nacht. De nadruk ligt in Lukas 18 echter op het volharden in het gebed. De oproep om altijd te bidden, lezen we ook in 1 Thess. 5:17. 'De moed verliezen' kan terugslaan op het vorige hoofdstuk, maar ook op het bidden zelf.

Vers 2-4a

De gelijkenis draait om twee personen; het verhaal speelt zich af in 'een zekere stad'.

Eerst wordt een rechter geïntroduceerd. Gezien zijn beroep zal het gaan om iemand met een hoge sociale status. Wellicht een plaatselijke magistraat, in elk geval iemand die lokaal recht mag spreken. Twee eigenschappen worden bij hem genoemd: 1) hij heeft geen ontzag voor God en 2) hij bekommert zich niet om mensen. Het beeld komt op van een hardvochtige man, die niets en niemand ontziet. Hoewel, hardvochtig? Misschien geeft het ook iets weer van beroepsdeformatie: deze man moet ieder mens gelijk behandelen, onbevooroordeeld, objectief en neutraal. Wellicht komt daar zijn houding ten opzichte van mensen vandaan. Maar die eerste eigenschap kan hem toch zeker worden aangerekend: dat hij God niet vreest is de belangrijkste aanwijzing dat deze man zich te weinig aantrekt. Niets van God noch van Gods geboden. Dat maakt zijn houding ten diepste verwijtbaar.

Daarnaast wordt een weduwe voorgesteld, woonachtig in dezelfde stad. Zij staat als het ware tegenover de rechter. Zij heeft helemaal geen sociale status. Zij heeft zelfs niemand in haar omgeving die voor haar pleit bij de rechter. Ze moet het zelf doen. In het Oude Testament staan weduwen symbool voor kwetsbaarheid, nood en gebrek. Er moet, volgens de wetten van Mozes, dan ook voor hen gezorgd worden (o.a. volgens Ex. 22:22 en Deut. 24:17-22). In de gelijkenis staat de weduwe er alleen voor, maar ze laat wel van zich horen. Herhaaldelijk zelfs! Ze gaat 'voortdurend' naar de rechter toe om te vragen: 'Doe mij recht tegenover mijn tegenpartij.' We lezen niet welk onrecht haar wordt aangedaan.

We lezen ook niet waarom ze haar zaak steeds opnieuw onder de aandacht van de rechter moet brengen. Is hij onverschillig over haar situatie? Daar lijkt het wel op. 'En hij wilde een tijd lang niet' moeten we dan ook lezen als: hij wilde haar geen recht doen.

Vers 4b-5

Na verloop van tijd verandert de rechter van gedachten. De situatie blijft voortduren en de vrouw blijft aanhouden. Wat de rechter betreft valt zij hem lastig. Hij lijkt aan te voelen dat dit op een dag uit de hand kan lopen. Ze vliegt hem nog eens aan of bezorgt hem een blauw oog! Daar heeft hij geen zin in.

Voor de lezer van dit gedeelte kan het wat komisch overkomen: is het niet wat overdreven geschetst? Maar Lukas gebruikt hier echt een term (*hupoopiazein*) die afkomstig is uit het klassieke prijsvechten of boksen. Humoristische noot of niet, de rechter zit in elk geval niet te wachten op nóg meer gedoe. Hij vindt de weduwe nu al lastig genoeg.

Het is dus niet uit een soort goedheid dat de rechter van gedachten verandert. Het is geen positieve ommekeer in zijn hart en geweten. Nee, hij heeft nog steeds geen ontzag voor God en hij bekommert zich nog steeds niet om mensen. Zijn eigenwaarde, die staat voorop. En hij wil van het gezeur af zijn.

Vers 6-7

De Heere Jezus legt de gelijkenis gelijk uit. Het blijkt een verhaal te zijn dat een contrast moet oproepen. De vergelijking is niet in lijn met het verhaal, maar juist het tegenovergestelde van wat Jezus verteld heeft. Hieronder schetsen we enkele tegenstellingen Jezus wil schetsen:

1. De rechter is een onrechtvaardige rechter – God is een rechtvaardige Rechter (Ps. 7:12; 2 Tim. 4:8).
2. De rechter heeft geen oog voor mensen die hulp of recht behoeven – God heeft hulpeloze mensen en slachtoffers op het oog (Ps. 34:16-20; Ps. 146:7-9).
3. De weduwe wordt door de rechter niet gehoord – God luistert naar wie tot Hem naderen (Ps. 65:3; Lk. 11:9-10).

Een overeenkomst is te vinden tussen de weduwe en de uitverkorenen, die dag en nacht tot God roepen. Deze twee kanten komen in het Lukas-evangelie samen bijzonder naar voren in de weduwe Anna (2:37). Tegelijk lijkt dit gedeelte duidelijk te maken, dat uitverkorenen mogen doen zoals deze weduwe deed. Roepen tot God om recht en gerechtigheid – dat is de houding van hen die onrecht wordt aangedaan.

Het centrale punt van deze gelijkenis is dat deze onrechtvaardige rechter uiteindelijk gehoor geeft aan het verzoek van de weduwe. Dan zal onze hemelse God en Vader dat toch zeker doen? Hij is totaal anders dan de rechter uit het verhaal. De uitverkorenen die dag en nacht tot Hem roepen, zij mogen weten dat de Heere God ontvankelijk is voor hun bidden en smeken (1 Pet. 3:12). Hij geeft wél thuis, want Hij haat het kwade (Spr. 6:16-19). Het slot van vers 7 wordt heel uiteenlopend vertaald; zelfs tussen diverse HSV-uitgaves zijn verschillen te vinden. Het werkwoord makrothumein kan betekenen 'laten wachten', maar ook 'geduldig zijn'. Dat roept twee lijnen van interpretatie op.

Ten eerste: In lijn met de gelijkenis en het contrast dat Jezus oproept in deze geschiedenis, gaat het erom dat de rechter 'een tijd lang' niet ingaat op het verzoek van de weduwe. Daartegenover zal God wél recht doen. Ook als het er soms op lijkt dat Hij ons laat wachten. Bij God als rechtvaardige Rechter past de uitleg dat het recht zal worden gedaan zonder uitstel. Tegelijkertijd kan het even (of lang) duren voordat het vonnis is uitgevoerd.

Ten tweede: Daarnaast komt het recht doen van de Heere God ook naar voren in het feit dat hij, in tegenstelling tot de rechter, wél ontvankelijk is voor ons roepen en bidden. Hij is geduldig en Hij neemt er de tijd voor.

Misschien dat de NBG-vertaling uit 1951 deze lijnen nog het meest bij elkaar brengt: 'Zal God dan Zijn uitverkorenen geen recht verschaffen, die dag en nacht tot Hem roepen, en laat Hij hen wachten?'

Vers 8

Dan hoeft het slot van dit bijbelgedeelte ons ook niet te verbazen: Hij zal hun met spoed recht doen. In (de verschillende versies van) de HSV zijn vers 7 en 8 tegenstrijdig aan elkaar. Laat God lang wachten of doet Hij recht met spoed? Jezus bedoelt in elk geval het laatste te zeggen.

De laatste zin roept opnieuw vragen op, het is een onverwachte wending. Voor wie gelooft in God mag het duidelijk zijn: als we bij Hem aanhouden in het gebed, zal dat nooit tevergeefs zijn.

Maar dit geloof, zal dat gevonden worden door de Zoon des mensen? Dat is de zorg waar Jezus mee zit: wie blijft geloven?

Dit sluit weer aan bij het einde van hoofdstuk 17 (zie 'Context van het bijbelgedeelte'). De vraag is niet waar of wanneer Hij zal komen en het Koninkrijk zal aanbreken, maar of er nog mensen zijn die geloven.

Of bedoelt Jezus zelfs: die zo geloven? Zoals Hij net heeft geprobeerd uit te leggen? Een geloof waarin recht en gerechtigheid worden nagestreefd. Een geloof waarbij de Heere God wordt aangeropen, dag en nacht. Een geloof dat te kampen heeft met onrecht en vijandschap, maar waarin ook wordt uitgestrekt naar de rechtvaardige Rechter in de hemel, bij Wie wij kunnen aankloppen. En dat telkens opnieuw, steeds weer, door vol te houden in het gebed. Zal Jezus dit geloof op aarde terugvinden wanneer Hij komt?

4.2 Gedachten en suggesties bij de preek

4.2.1 Gebedsverhoring

Het ligt voor de hand om aan te sluiten bij de beleving van veel gemeenteleden, jongeren en ouderen. Het gebed speelt een belangrijke rol in het geloofsleven, maar het leidt regelmatig tot teleurstelling omdat verhoring van onze gebeden lijkt uit te blijven. Deze ervaring wordt gedeeld in de breedte van de gemeente, hoewel niet iedereen hier mee worstelt.

Het thema 'gebedsverhoring' wordt meestal spannend als het erop aankomt. Er zijn allerlei kleine vragen en verzoeken, die er minder toe doen. Of waar we weinig van verwachten. We bidden voor mooi weer voor de gemeentedag – maar als het toch regent, danken we evengoed voor de gezellige en opbouwende activiteit die we hebben gehad. Als we morgen jarig zijn, bidden we voor een fijne dag. En ach, we gaan er ook wel van uit dat het een fijne dag zal worden. Het moet gek lopen als dat niet zo is!

Maar op andere momenten heeft ons gebed een andere lading. Dan gaan we er ook goed voor zitten – soms beter voor zitten dan anders. Als er een diep verlangen in ons is. Als er iets aan de hand is, dat ons aan het hart gaat. Bijvoorbeeld wanneer je op een kruispunt in je leven staat en je graag wil weten: welke belangrijke keuze moet ik maken, wat is goed en juist om te doen? Of, ander voorbeeld, iemand in je gezin is na een ongeluk in het ziekenhuis terecht gekomen. Of er is een slecht nieuws gesprek geweest na een onderzoek. Dan bidden we intenser dan gewoonlijk en dan verwachten we daar ook echt iets van.

En wat als dan een reactie uitblijft? Als we de ervaring hebben dat de hemel van koper is – geen gebed komt erdoorheen! Als we geen antwoord lijken te krijgen. Wat dan? Dan kunnen we ons voelen als een weduwe, die op de deur bonst van een rechter, om het onrecht dat haar wordt aangedaan – maar ze vindt geen gehoor.

4.2.2 God doet recht

Het is belangrijk om het contrast goed uit te werken en te laten zien hoe de Heere God anders is dan de onrechtvaardige rechter. Voor dat we het weten, gaan we God zelf zien als zo'n onrechtvaardige rechter, die luistert wanneer het Hem uitkomt en reageert als Hij er zin in heeft. Daarmee doen we Hem tekort, maar we denken dan ook te klein van onszelf. Want de Heere God wil niets liever dan dat we bij Hem komen, dat we bidden, zoeken en kloppen. Dan zal Hij geven, ons doen vinden en voor ons opendoen (Matt. 7:7).

Waar zit in dit gedeelte evangelie, blijde boodschap? Die zit in de retorische vraag van vers 7. Zal God dan geen recht doen? Ja, Hij zal recht doen aan Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen.

Dat geeft niet altijd antwoord op onze vragen, of onze twijfels rondom verhooring van het gebed. Maar Jezus wil wel onderstrepen dat God voor ons een luisterend oor is. Meer dan dat, Hij doet namelijk ook iets met onze gebeden. Ook al zien wij dat niet altijd, of niet direct.

4.2.3 Volhouden

Waar komt het voor ons op aan? Dat komt al naar voren in het eerste vers: we moeten altijd bidden en niet de moed verliezen. Daar ligt één van de grootste uitdagingen voor gelovigen anno nu: in het volharden (in het gebed). Met 'gebed' tussen haakjes, omdat volharding meer omvat dan alleen ons gebedsleven. In een tijd waarin het minder vanzelfsprekend is om je langdurig ergens aan te verbinden (een vrijwilligerstaak, een vereniging, een gemeente), is het nodig om het belang van trouw en volharding te benadrukken. Zowel aan de gemeente waartoe wij behoren, alsook aan het geloof zelf. Voor een preek over dit gedeelte voert dat misschien te ver, maar het is wel de bredere bedding waarin de oproep om te volharden in het gebed mag klinken.

Op andere plaatsen in het Nieuwe Testament wordt de oproep om te volharden in het gebed concreet gemaakt (Ef. 6:18; Kol. 4:2-4). Volharden in het gebed betekent: bidden en blijven bidden. Niet opgeven, maar doorzetten.

Er zijn verschillende voorbeelden te bedenken om het bovenstaande uit te werken en concreet te maken. Het kan helpen om iets aan te reiken, naast de oproep om het 'gewoon maar' vol te houden.

Te denken valt aan: het ondersteunen van gebed door individuele gemeenteleden. Dat kan bijvoorbeeld door materialen rondom bidden aan te reiken (zoals een getijdenboek of gebedenboek). Sommigen zal dit helpen om dezelfde dingen op een andere manier onder woorden te brengen. Ook het bijhouden van een gebedsboek kan ondersteunend werken.

Daarnaast kan er aandacht zijn voor gezamenlijk gebed in de gemeente, bijvoorbeeld in de vorm van een gebedskring of bidstonden. Ten slotte kunnen mensen gestimuleerd worden vaker voorbedepunten aan te dragen voor de kerkdienst en/of voorbedepunten uit de kerkdienst mee te nemen naar huis en die de rest van de week in het eigen gebedsleven te verwerken.

Samen bidden helpt om het bidden vol te houden. Te weten dat we niet alleen staan te kloppen aan de hemelpoort, maar samen daar onze nood bij de Heere brengen. Een ander kan voor ons verder bidden als we zelf soms even niet meer weten hoe we dat moeten doen of welke woorden we kunnen gebruiken.

4.2.4 Eschatologisch geladen

Ten slotte is dit bijbelgedeelte ook eschatologisch geladen. Hoe intensief en aanhoudend wij ook bidden, zolang wij op deze aarde leven zal er nog onrecht zijn. Uitverkorenen zullen blijven lijden en daarom ook blijven roepen om genade, uitkomst en gerechtigheid.

De Heere Jezus bemoedigt ons: de hemelse Rechter zal spoedig recht doen. Dat mogen we zeker weten, dat is ons perspectief. En deze zekerheid mag ons geloofsleven en ons gebedsleven hier en nu stempelen. Maar wij leven tussen het 'reeds' en het 'nog niet'.

Het tekent ook de inhoud van ons gebed. Ons bidden bevindt zich tussen 'Uw Koninkrijk kome' en 'Van U is het Koninkrijk'. We bidden dat er hier en nu recht zal worden gedaan, maar ook om de grote dag van recht doen, de jongste dag, als de Zoon des mensen terugkomt op de wolken van de hemel. De Redder die ook onze Rechter zal zijn.

Daarom roepen en bidden wij totdat Hij komt. En wanneer Hij komt, zal Hij uitzien naar hen die Hem biddend verwachten. 'Wie volhardt tot het einde, die zal zalig worden.' (Matt. 24:13) Ook dat is een reden om het bidden vol te houden.

4.3 Met het oog op kinderen

4.3.1 Voorbeelden

Volhouden is iets wat wij onze kinderen al voorhouden. Het is iets waar zij zelf over kunnen nadenken. Wat is dat eigenlijk: volhouden? Wanneer moet ik volhouden? En: hoe doe ik dat? Het thema 'Hou vol!' roept vragen op, maar biedt ook mogelijkheden om in gesprek te gaan. Volhouden zal voor kinderen in eerste instantie geassocieerd worden met 'iets moeilijks (doen)'. Enkele voorbeelden van volhouden zijn: op het sportveld; als je moet oefenen om je (zwem)diploma te halen; als je op vakantie een lange wandeling hebt gemaakt en je bent bijna waar je moet zijn; als je voor iets aan het sparen bent. Hoe concreter het voorbeeld, hoe duidelijker het overkomt. Het voegt ook iets toe als de voorganger uit eigen ervaring kan spreken – zolang die ervaring maar raakt aan de beleavingswereld van kinderen.

4.3.2 Bidden

We leren onze kinderen al van jongs af aan bidden. Vaak gaat dat stapsgewijs: eerst de gebaren (handen vouwen, ogen dicht), later leren ze zelf ook gebeden opzeggen (bijvoorbeeld 'Onze Vader' of 'Heere, zeg en dit eten') en daarna leren ze ook vrij te bidden. De gedachte dat je bidden moet volhouden zal nog niet bij ieder kind opkomen. Maar dat bepaalde gebedspunten steeds terugkeren zal hen bekend voorkomen. Het is belangrijk dat we kinderen al vroeg meegeven dat onze gebeden niet altijd (op korte termijn) worden verhoord. Maar God hoort ons wel bidden en Hij wil ook dat wij alles aan Hem voorleggen, wat ons bezighoudt.

4.3.3 God als rechter

Het beeld 'God als rechter' kan voor kinderen wat moeilijk zijn. Wellicht kan de hele gelijkenis hen verwarren. Wij worden vergeleken met de weduwe en mogen aandringen en volhouden zoals zij dat doet. Tegelijkertijd is de Heere God juist niet zoals de rechter in dit verhaal, Hij is het tegenovergestelde van hem. Daarbij kunnen we voluit schetsen hoe God wél is: Hij is een God die hoort.

4.4 Met het oog op tieners en jongeren

4.4.1 Uitdaging

Volhouden: voor tieners en jongeren kan volhouden een uitdaging zijn. Het hangt er misschien van af of ze er zin in hebben of er het nut van inzien. De tijdgeest is gefocust op directe behoeftebevrediging. Vandaag besteld? Morgen in huis! Waar leren onze jongeren nog volhouden? Je kunt heel eenvoudig van baantje of van studie wisselen. Als je geen zin hebt in je sport, stop je ermee. Geen puf voor catechisatie of de kerkdienst? Blijf maar een keer thuis. We kiezen vaak voor de makkelijkste weg – niet voor de juiste, laat staan de moeilijke weg. Volwassenen geven daarin nogal eens het verkeerde voorbeeld. Als het maar niet teveel moeite kost...

4.4.2 Positieve prikkel

Volhouden en doorzetten is leuk op het voetbalveld of bij een andere activiteit waar iets gepresteerd moet worden, of in een competitie. Maar het is minder leuk als het 'moet', bijvoorbeeld leren voor een examen. Toch helpt het als er een positieve prikkel of stimulans is of een doel in het vooruitzicht. Een examen goed afronden leidt tot het behalen van je diploma. Naar de kerk gaan is fijner als je met z'n allen gaat. Sommige gezinnen maken van zondag echt een feestdag: na de kerk is er koffie met taart! Nog mooier is het als jongeren zelf ontdekken dat het waardevol is om samen te komen als gemeente of: het doet me goed om naar catechisatie of club te gaan.

Kortom: volhouden kun je leren. Een positieve stimulans helpt daarbij en regelmaat trouwens ook.

4.4.3 Verwachtingen

Bidden: een positieve stimulans en regelmaat ondersteunen ook het gebedsleven. Het is van belang dat tieners leren hoe ze zelfstandig hun stille tijd kunnen vormgeven. Dat ze daar de juiste tips en materialen voor ontvangen. Onderwijs over gebed speelt daarin een grote rol, zowel hoe als wat je kunt bidden. Lukas 18 geeft vooral iets aan over volharden in het gebed. Tieners en jongeren kunnen meestal goed meepraten over een teleurstelling die ze in hun gebedsleven hebben ervaren. Deze ervaringen moeten we heel serieus nemen, want ze kunnen ervoor zorgen dat tieners stoppen met bidden of hun verwachtingen van het gebed naar beneden bijstellen.

Het is goed om hiernaar te vragen: wat verwacht je eigenlijk (nog) van je gebed? Waar durf je mee aan te komen? Voor welke dingen klopt je aan bij de deur van de hemelse Rechter? En: ben je wel eens bang dat Hij niet thuis geeft voor jou?

4.4.4 Van de lange adem

Voor jongeren is het belangrijk om serieus in te gaan op de hiervoor geformuleerde vragen. Maar ook om te laten zien dat onze gebeden niet altijd hier en nu verhoord zullen worden. Soms weten we niet wat we moeten bidden (zie Rom. 8:26). Soms weten we niet wat goed voor ons is – dan vragen we om dingen die God ons beter kan onthouden. En heel vaak willen we vandaag of morgen nog resultaten zien, verhoring van het gebed of op zijn minst een teken dat God voor ons aan het werk is...

We zullen jongeren (en elkaar!) moeten leren dat bidden iets van de lange adem is. En ook dat het recht-doen door God niet altijd in het heden gebeurt, maar pas in de toekomst. Wij leven in een heden, waarin lang niet alles volmaakt is. En gebed is geen wonderpil tegen al het onrecht en lijden dat ons kan overkomen. Bidden is aankloppen bij de hemelpoort – en blijven kloppen, in de overtuiging dat God zal opendoen, recht zal spreken en recht zal doen.

4.5 Overige suggesties voor de dienst

- Concreet bidden voor nood en onrecht in deze wereld. Vooraf gebedspunten ophalen/verzamen bij jongeren of gemeenteleden in het algemeen.
- Als je jonge (en oudere) gemeenteleden stimuleert om vol te houden in het gebed, is dat ook huiswerk voor de gemeente in haar geheel. Het kan niet anders of je stelt elkaar de vraag: hoe kunnen wij in de gemeente elkaar helpen om vol te houden, om te volharden in gebed?

4.6 Liturgische aanbevelingen

Suggesties voor psalmen en liederen

4.6.1 Psalmen Oude Berijming

Psalm 17: 1, 3

Psalm 26: 1

Psalm 31: 1

Psalm 35: 11, 12

Psalm 65: 1

Psalm 77: 6, 7, 8

Psalm 146: 3, 5, 6, 7

Gebed des Heeren

Psalmen Nieuwe Berijming

Psalm 17: 1, 2, 3

Psalm 34: 7

Psalm 35: 10

Psalm 65: 1

Psalm 77: 1

Psalm 146: 3, 4, 5

4.6.2 Liedboek voor de kerken

Gezang 48 – O, onze Vader, trouwe Heer

Gezang 226 – Gij die der sterren schepper zijt

Gezang 280 – Rechter in het licht verheven

Gezang 429 – Wie maar de goede God laat zorgen

Gezang 465 – Van U zijn alle dingen

4.6.3 Op Toonhoogte

Lied 164 – Onze Vader

Lied 185 – God van trouw

Lied 231 – Hier in Uw heiligdom

Lied 243 – Heer, ik kom tot U

Lied 262 – O Lord, hear my prayer

Lied 475 – Als je bidt

Lied 542 – Onze Vader

4.6.4 Opwekking (zie ook Op Toonhoogte)

Lied 798 – Houd vol

Lied 834 – Door gebed

4.7 Gespreksvragen

Wellicht is er na de dienst gelegenheid om door te praten. Mooi om de gesprekken 'intergeneratief' te maken: zorg voor groepjes waarin kinderen, jongeren en ouderen met elkaar in gesprek gaan. Hieronder staan een paar suggesties, maar maak eventueel zelf andere vragen, bijvoorbeeld omdat ze beter passen bij de preek.

1. Wat heeft u/jou aangesproken in de preek? Waarom? Wat wil je daarover delen?
2. De vrouw in de gelijkenis is onrecht aangedaan. Welk onrecht in de wereld raakt jou?
3. De rechter in de gelijkenis is geen voorbeeldfiguur. Probeer met elkaar nog eens te benoemen, welke verschillen er zijn tussen de rechter uit het verhaal en de Heere God?
4. Deel met elkaar iets over je persoonlijk gebedsleven en/of stille tijd. Hoe ziet dat eruit?
5. Hoe houd je je gebedsleven en/of stille tijd vol? Wat heb je daarvoor nodig?
6. Welke gebedspunten komen er met regelmaat terug in je gebeden? Waarom juist deze?
7. Heb je wel eens teleurstelling ervaren in je gebedsleven? Wil je daar meer over vertellen?
8. Wat verwacht je van de gebeden die je hebt uitgesproken?
9. Hoe kunnen wij in de gemeente elkaar helpen om vol te houden, om te volharden in gebed? Probeer het concreet te maken!
10. Sluit het gesprek af door met en voor elkaar te bidden.